

ČÁST PRVNÍ

PRŮBĚH EXEKUČNÍHO ŘÍZENÍ

1 HISTORICKÝ EXKURZ A VÝVOJ OD ROKU 1989

1.1 Institut exekuce v českém právu 1898–1989

První samostatnou kodifikací exekučního řízení na našem území byl exekuční řád č. 79/1896 ř. z., který nabyl účinnosti v roce 1898. Tento zákon, označovaný jako zákon o řízení exekučním a zajišťovacím, představoval vysoce propracovaný a komplexní kodex, který na svou dobu definoval všechny zásadní postupy v nuceném výkonu rozhodnutí. Reguloval jak exekuci na peněžitá plnění (včetně prodeje movitých a nemovitých věcí), tak exekuci na nepeněžitá plnění (např. vyklizení nemovité věci), a stanovil přesné pořadí, v jakém měly být uspokojovány různé druhy pohledávek. Vzhledem ke skutečnosti, že mnoho institutů této právní úpravy bylo přejato do pozdějších úprav, lze hovořit o exekučním řádu z roku 1896 jako o základním kameni novodobého českého exekučního práva. V prvních desetiletích existence Československa nebyla provedena unifikace exekučního práva – nadále platil exekuční řád z roku 1896 pouze s dílčími novelizacemi, a to i přes skutečnost, že existovaly snahy o rekodifikaci exekučního řádu, avšak narážely na značné složitosti.¹

Během tzv. první republiky a následně i v období Protektorátu Čechy a Morava byl exekuční řád z roku 1896 nadále platným a účinným právním předpisem, ač si německá okupační správa vykládala pojem a účel exekuce po svém (srov. například výnos ze dne 21. 6. 1939, o evidenci židovského majetku).² Co se však týká exekučního řádu jako takového, tak byly přijímány pouze dílčí změny – například úpravy týkající se exekucí proti majetku státu, pozemkové reformy apod. Po druhé světové válce a ustavení komunistického režimu však nová politická orientace měla za cíl změnit systematiku práva jako celku, aby bylo podřízeno „zájmům lidu“. Proto i exekuční řád z roku 1896 dospěl ke svému konci, kdy účinnost předpisu skončila v prosinci roku 1950.

Od ledna 1951 vešel v účinnost nový občanský soudní řád – zákon č. 142/1950 Sb., který do sebe implementoval i normy vztahující se k exekučnímu řízení, a to v části třetí. V průběhu 60. let 20. století probíhala v Československu rozsáhlá rekodifikace právních předpisů, kdy i exekuční řízení, nově označované jako výkon rozhodnutí,

¹ WOLFOVÁ, J., ŠTIKA, M. *Soudní exekuce*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 9–11.

² Nařízení č. RP14/39, o židovském majetku. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2026-4-7]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

bylo vtěleno do občanského soudního řádu – zákona č. 99/1963 Sb. V období socialistického Československa ustoupily některé způsoby provedení exekuce do pozadí, zejména pak exekuce prodejem movitých a nemovitých věcí. Zároveň však díky povinné zaměstnanosti občanů byly nejvyužívanějším způsobem provedení srážky ze mzdy. Například u provedení exekuce prodejem movitých věcí až do roku 1992 neexistoval způsob zpeněžení movitých věcí v dražbě, obdobně tomu bylo i u nemovitých věcí. Tento způsob zpeněžení majetku byl znovu zaveden do českého práva až zákonem č. 519/1991 Sb., s účinností od 1. 1. 1993.³

K období socialismu v Československu lze tedy konstatovat, že exekuce, potažmo výkon rozhodnutí, byly zcela v rukou soudu a jeho zaměstnanců, přičemž o existenci soudních exekutorů nemůže být ani řeč.

1.2 Exekuce po roce 1989

Vývoj vykonávacího řízení po roce 1989 představuje jeden z nejzásadnějších posunů v moderních dějinách českého civilního procesu. Transformace politického a ekonomického prostředí po pádu komunistického režimu vedla nejen k obnově tržního hospodářství, ale také k nutnosti zásadně přepracovat proces vymáhání soukromoprávních nároků. Socialistické pojetí výkonu rozhodnutí, které bylo koncipováno jako *de facto* nástroj státní kontroly nad majetkovými vztahy, se stalo neudržitelné v systému založeném na ochraně individuálních práv věřitelů a odpovědnosti dlužníků za plnění závazků.

Bezprostředně po roce 1989 se ukázalo, že stávající právní úprava výkonu rozhodnutí obsažená v občanském soudním řádu v podobě, jak ji přetvořily novelizace v 70. a 80. letech, není schopna reagovat na rapidní nárůst soukromoprávních sporů, a především na množství nově vznikajících pohledávek. Situaci rovněž komplikovala skutečnost, že soudy nebyly personálně ani technicky na takovou zátěž připraveny.⁴

V této souvislosti pak není překvapením, že v 90. letech se výkon rozhodnutí potýkal s mizivou efektivitou při vymáhání pohledávek, na což zákonodárné orgány reagovaly schválením zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, který s účinností od 1. 9. 2001 do českého právního řádu zavedl novou pozici soudního exekutora a rovněž od základu reformoval způsob výkonu exekučních titulů. Je však nutné podotknout, že byl zachován i výkon rozhodnutí prováděný soudy a v České republice tak vznikla dvoukolejnost vykonávacího řízení, kdy k výkonu exekučních titulů byly oprávněny jak soudy, tak soudní exekutoři, přičemž tento stav přetrvává do současnosti. Jak

³ KOUTENSKÝ, O. *Exekuce prodejem movitých věcí*. Rigorózní práce. Plzeň: Západočeská univerzita, Fakulta právnická, 2018, s. 9.

⁴ Tamtéž, s. 10.

již bylo uvedeno v úvodu, výkon rozhodnutí je však v současné době oproti exekuci prováděné exekutorem zcela marginalizován.

Zavedení profese soudních exekutorů vytvořilo model, který by bylo možné označit jako smíšenou soustavu provádění exekuce, v níž soudní exekutor vystupuje jako hlavní aktér při provádění exekuční činnosti, nicméně i soudu zůstaly některé pravomoci týkající se zejména přezkumu rozhodnutí či postupu soudního exekutora a dohledová oprávnění nad jeho činností.

Do konce roku 2012 pak dokonce platilo, že k možnosti exekutora provádět exekuci bylo nutné, aby soud vydal usnesení o nařízení exekuce, proti kterému bylo přípustné odvolání, a soud tedy byl orgánem, který rozhodoval o tom, zda exekuce bude prováděna, či nikoliv.

Zásadní význam měla tzv. velká novela provedená zákonem č. 396/2012 Sb., která s účinností od 1. 1. 2013 podstatně změnila celý průběh exekučního řízení. V řízeních zahájených po tomto datu pak soud již například nevydává usnesení o nařízení exekuce, ale pouze pověření, které je svou povahou opatřením, nikoliv rozhodnutím. Od roku 2013 dochází spíše k dílčím, technickým novelizacím, jejichž cílem je zpřesnit aplikaci některých ustanovení a rozšířit elektronizaci řízení.

Podle názoru autora je současná právní úprava exekučního řízení víceméně stabilizovaná, avšak některé instituty řízení si nadále žádají systematictější výklad a metodickou oporu.

2 POSTAVENÍ SOUDNÍHO EXEKUTORA A SOUDU V RÁMCI EXEKUČNÍHO ŘÍZENÍ

Předně je nutné definovat, co to vlastní soudní exekuce je. Exekuci lze označit jako nucený výkon práva přiznaného exekučním titulem, který nebyl splněn dobrovolně ve stanovené lhůtě, a to prostřednictvím soudního exekutora.

2.1 Postavení soudního exekutora

Je to právě soudní exekutor, kdo rozhoduje o průběhu exekuce, včetně provádění exekuce tím kterým způsobem, a současně nese odpovědnost za průběh řízení a zákon mu svěřuje široké pravomoci k zajištění úspěšného provedení exekuce. Podle § 2 odst. 1 exekučního řádu exekutor vykonává exekuční činnost nezávisle. Při výkonu exekuční činnosti je vázán jen Ústavou České republiky, zákony, jinými právními předpisy a rozhodnutími soudu vydanými v řízení o výkonu rozhodnutí a exekučním řízení. Soudním exekutorem může být podle § 9 odst. 1 exekučního řádu pouze fyzická osoba, která je občanem České republiky, je plně svéprávná, získala vysokoškolské vzdělání v oboru právo, je bezúhonná, vykonala alespoň

třířetou exekutorskou praxi, složila exekutorskou zkoušku. Dalšími obligatorními povinnostmi pro výkon funkce soudního exekutora je složení slibu, jmenování ministrem spravedlnosti do funkce soudního exekutora a uzavření pojištění o odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem exekuční činnosti.⁵

Soudní exekutor musí být dále povinně organizován v exekutorské samosprávě, jejímž stavovským orgánem je Exekutorská komora České republiky. Exekutorský úřad musí mít sídlo v obci, ve kterém je sídlo okresního soudu, do jehož obvodu byl exekutor jmenován (§ 14 odst. 1 exekučního řádu), přičemž Komora může z tohoto pravidla udělit výjimku. Současně existují i další určité výjimky, kdy například soudní exekutoři jmenovaní do obvodů pražských soudů mohou mít sídlo po celé Praze, případně exekutoři jmenovaní do obvodu Okresního soudu Plzeň-jih nebo Okresního soudu Plzeň-sever mohou mít sídlo v Plzni.

Soudní exekutor je v souladu s § 31 exekučního řádu povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděl při výkonu exekuční činnosti, pokud není mlčenlivosti zproštěn Komorou nebo nejde o případy taxativně stanovené právním předpisem (např. § 96 exekučního řádu). Při výkonu exekuční činnosti má exekutor postavení úřední osoby ve smyslu § 127 odst. 1 písm. f) trestního zákoníku. Postavení úřední osoby dle § 127 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku má při výkonu exekuční činnosti rovněž vykonavatel soudního exekutora, popř. jiný zaměstnanec soudního exekutora (koncipient, kandidát), a to ve smyslu sjednocujícího stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu (NS Tpjn 304/2014).

Mimo exekuční činnosti může soudní exekutor vykonávat i další činnost, která je upravena v § 74 a násl. exekučního řádu. Takovou činností je zejména poskytování právní pomoci oprávněnému nebo povinnému po vydání exekučního titulu, jakož i v souvislosti s exekuční činností a další činností, provádění autorizované konverze dokumentů podle zvláštního právního předpisu, sepisování listin a vykonávání jiné činnosti, stanoví-li tak zákon, přijímání peněz, listin a jiných movitých věcí, jejichž povaha to umožňuje, do úschovy, doručování písemností soudu a vykonávání činnosti soudního vykonavatele podle zvláštního právního předpisu. Na základě pověření soudu nebo státního zástupce zajišťuje exekutor majetek podléhající podle rozhodnutí vydaného v trestním řízení zajištění a osobně nebo prostřednictvím jiné osoby vykonává správu takového majetku, nebo například sepisuje exekutorské zápisy (o osvědčení stavu věci nebo skutkového děje).

Každý exekutor musí mít pro případ nemoci, dovolené, pozastavení nebo zániku výkonu exekutorského úřadu anebo z jiných vážných důvodů, pro které nemůže vykonávat svůj úřad, ustanoveného zástupce podle § 16 odst. 1 exekučního řádu.

⁵ WOLFOVÁ, J., ŠTIKA, M. *Soudní exekuce*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 17–20.

Zástupce je jmenován Komorou na návrh soudního exekutora. Zástupce je ustanoven z řad kandidátů exekutora, nejsou-li, z řad exekutorů jmenovaných v obvodu příslušného okresního soudu nebo jejich kandidátů, a nejsou-li, z řad exekutorů jmenovaných v obvodu příslušného krajského soudu nebo jejich kandidátů.⁶

2.1.1 Zaměstnanci soudního exekutora

Soudní exekutor může dle § 5 odst. 1 exekučního řádu zaměstnávat zaměstnance, přičemž § 5 odst. 2 exekučního řádu stanovuje, že zaměstnanci mohou pro exekutora vykonávat úkony exekuční činnosti pouze na základě písemného pověření. U zaměstnanců soudního exekutora můžeme rozlišit čtyři základní druhy zaměstnaneckých pozic – koncipient, kandidát, vykonavatel a ostatní zaměstnanci.

Koncipient je zaměstnanec exekutora, který je zapsán do seznamu koncipientů (§ 19 odst. 1 exekučního řádu). Do seznamu koncipientů může být zapsána fyzická osoba, která splňuje tyto požadavky: je plně svéprávná, získala vysokoškolské vzdělání v oboru právo a je bezúhonná. Koncipient nemůže vykonat dražbu nemovitě věci nebo závodu, vydávat rozhodnutí v exekuci prodejem nemovitých věcí nebo exekuci postižením závodu ani zřizovat exekutorské zástavní právo. Pro výkon exekuční činnosti musí být koncipient exekutorem písemně zmocněn. Koncipient však nemůže být zmocněn k vydání exekučního příkazu. Současně koncipient může vykonávat další činnost soudního exekutora podle § 74 a násl. exekučního řádu, kdy však ke každému jednotlivému úkonu je nutné zvláštní zmocnění od soudního exekutora. Tedy například pro sepis exekutorského zápisu nepostačí obecné zmocnění, ale je nutné zvláštní zmocnění pro sepis každého jednotlivého exekutorského zápisu (NS Cpjn 200/2005). Postavení koncipienta v rámci činnosti exekutorského úřadu je dále obsaženo v usnesení Sněmu Exekutorské komory České republiky ze dne 28. 2. 2006, kterým se stanoví Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže soudních exekutorů (etický kodex), konkrétně v čl. 10, který upravuje povinnost exekutora umožnit koncipientovi účelnou právní praxi, vést jej a dohlížet na něj, aby získal znalosti a dovednosti ke složení exekutorské zkoušky. Koncipient nesmí exekuční činnost vykonávat na vlastní účet. Další povinností exekutora je vydat koncipientovi potvrzení o délce jeho praxe a jejího zhodnocení. Pro koncipienty zapsané v seznamu koncipientů platí přiměřeně ustanovení etického kodexu, která se jej týkají. Samotná příprava koncipienta k úspěšnému vykonání exekutorské zkoušky je pak obsažena ve stavovském předpisu – usnesení prezidia Exekutorské komory České republiky č. 2/2012 Věstníku ze dne 24. 10. 2012, o výchově a vzdělávání.⁷

⁶ KOUTENSKÝ, O. *Exekuce prodejem movitých věcí*. Rigorózní práce. Plzeň: Západočeská univerzita, Fakulta právnická, 2018, s. 12, 13.

⁷ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 110, 111.

Kandidát je zaměstnanec exekutora, který je zapsán do seznamu kandidátů (§ 23 odst. 1 exekučního řádu). Komora do seznamu kandidátů запиše osobu, která je ke dni zápisu zapsána v seznamu koncipientů, vykonala alespoň tříletou exekutorskou praxi a složila exekutorskou zkoušku. Kandidát není v rámci exekuční činnosti nijak omezen, na rozdíl od koncipienta, může tedy vykonávat veškerou činnost, která je právními předpisy svěřena soudnímu exekutorovi. Kandidát může stejně jako koncipient vykonávat i další činnost soudního exekutora, nicméně ke každému konkrétnímu úkonu musí být stejně jako koncipient zmocněn exekutorem zvláštním zmocněním, a nepostačí tedy obecné zmocnění k výkonu exekuční činnosti.

Jak již bylo uvedeno, kandidát může být Komorou ustanoven zástupcem exekutora pro případ nemoci, dovolené, pozastavení výkonu úřadu nebo z jiných závažných důvodů, pro které nemůže exekutor vykonávat výkon exekuční činnosti, a to v souladu s § 16 exekučního řádu. Z odborné literatury⁸ se podává, že kandidát jako zástupce soudního exekutora musí mít uzavřenu zvláštní smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu exekuční činnosti. S tímto názorem se však autor neztotožňuje, neboť i z vlastní zkušenosti je mu známo, že pro ustanovení do pozice zástupce soudního exekutora zcela postačuje smlouva o odpovědnosti soudního exekutora, pokud je v ní uvedeno, že se pojištění vztahuje i na zaměstnance exekutora, což je její obligatorní náležitostí (§ 11 odst. 2 exekučního řádu). Kandidát jako zástupce exekutora podepisuje listiny svým jménem a příjmením a současně uvede jméno a příjmení exekutora, kterého zastupuje, a používá razítko a pečetidlo exekutora, kterého zastupuje. Kandidát, ani když vykonává funkci zástupce exekutora, není členem Komory.⁹

Vykonavatel soudního exekutora je zaměstnanec exekutora, kterého exekutor může písemně pověřit prováděním úkonů, které ve výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu provádí soudní vykonavatel (§ 27 odst. 2 exekučního řádu). Vykonavatelem může být fyzická osoba, která je plně svéprávná, bezúhonná, má úplné středoškolské vzdělání, je v pracovním poměru exekutora po dobu nejméně šesti měsíců a složila kvalifikační zkoušku vykonavatele soudního exekutora. Vykonavatel je osoba, která primárně provádí úkony při mobiliární exekuci, případně při exekuci na nepeněžitá plnění. Exekuční řád explicitně nestanovuje, jaké pravomoci má při výkonu exekuční činnosti vykonavatel soudního exekutora. Z tohoto důvodu je nutné při jejich vymezení vycházet z pravomocí soudního vykonavatele, které mu jsou svěřeny občanským soudním řádem a dalšími právními předpisy, zejména vyhláškou č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, instrukcí Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, řádem

⁸ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 124.

⁹ Tamtéž.

pro soudní vykonavatele, instrukcí ze dne 21. 8. 1996, č. j. 1360/95-OOD, ve znění instrukce ze dne 10. 1. 2007, č. j. 494/2006-ODS-Org, a instrukcí ze dne 3. 2. 2016, č. j. 17/2015-OD-Org.¹⁰ Pro výkon této činnosti je stejně jako u koncipienta či kandidáta nutné písemné zmocnění, ve kterém bude explicitně vymezeno, jakou činnost je vykonavatel oprávněn provádět. Na rozdíl od koncipienta a kandidáta je však vykonavatel (většinou) osobou bez právnického vzdělání, proto vykonavatel nemůže vykonávat další činnost soudního exekutora podle § 74 a násl. exekučního řádu. Při této činnosti může být zmocněn pouze k provádění dílčích úkonů (např. provedení dražby movitých věcí v rámci dobrovolné dražby provedené soudním exekutorem), (NS Tpjn 304/2014).

Další zaměstnanec může exekutor pověřit prováděním jednoduchých úkonů, které jsou předmětem exekuční nebo další činnosti. Toto pověření musí mít, stejně jako u výše zmíněných zaměstnanců soudního exekutora, rovněž písemnou formu. Jednoduchými úkony se rozumí zejména administrativní úkony při zpracování exekučních spisů a příchozí pošty, vedení evidenčních pomůcek, lustrace povinného, vedení spisovny, vydávání prostých opisů exekutorských zápisů, dohlížení na osoby nahlížející do spisu apod. (NSS 15 Kse 1/2009-90). Těmito úkony může exekutor pověřit administrativní zaměstnance až po příslušném zaškolení.¹¹

2.2 Koexistence soudního exekutora a soudu

Vzájemný vztah mezi soudem a soudním exekutorem je založen na principu dělby procesních rolí. Primární roli v rámci exekučního řízení hraje soudní exekutor, kdy podle § 28 věty druhé exekučního řádu se úkony exekutora považují za úkony exekučního soudu. Toto ustanovení je elementární v otázce určení širě pravomocí soudního exekutora v rámci řízení. Zákon tak *de facto* stanovuje, že exekutor činí v řízení všechny úkony, které ve výkonu rozhodnutí provádí soud, pouze s výjimkou úkonů, které právní předpisy explicitně svěřují do rukou soudu – typicky v otázkách podjatosti exekutora, odkladu exekuce, zastavení exekuce nebo rozhodování o opravných prostředcích proti rozhodnutí soudního exekutora.

Koexistence exekutora a soudu je taktéž podmíněna dozorovou funkcí soudu. Soud je garantem legality prováděné exekuce a má povinnost zasáhnout v případě, že procesní postup exekutora vykazuje znaky nezákonnosti nebo překračuje mez zákonného zmocnění.

Rovněž konstantní judikatura potvrzuje, že rozhodnutí exekutora mají charakter rozhodnutí soudu prvního stupně, což znamená, že při jejich přezkumu vystupuje

¹⁰ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 134, 135.

¹¹ Tamtéž, s. 136, 137.

krajský soud jako soud odvolací (NS Cpjn 200/2005). Tato skutečnost podtrhuje institucionální rovnocennost procesní role soudu a exekutora v rámci řízení.

Tento model vytváří dynamiku vzájemné spolupráce a kontroly, kdy exekutor je primárním procesním aktérem, zatímco soud je orgánem dozoru a ochrany zákonnosti. Význam tohoto rozdělení rolí je patrný v celé řadě právních norem, zejména v již citovaném § 28 exekučního řádu, který potvrzuje, že provedení exekuce je svěřeno výhradně exekutorovi, a to včetně rozhodování o jednotlivých úkonech, s výjimkou těch, které zákon výslovně svěřuje soudu, anebo výjimečně v případech, kdy z logiky věci a základních principů fungování soudní moci vyplývá, že rozhoduje soud.¹²

Z postavení exekutora při výkonu exekuční činnosti jako nositele delegované státní moci plyne, že vztah mezi ním a účastníky exekučního řízení (oprávněným, povinným, plátcem mzdy, vydražitelem, přihlášeným věřitelem aj.) není vztahem soukromoprávním (NS 33 Cdo 5127/2007).

2.3 Rozhodování exekutora a soudu v rámci exekučního řízení

Jedním ze stěžejních ustanovení vymezujících roli exekutora je § 55b exekučního řádu, který upravuje jeho rozhodovací pravomoc. Toto ustanovení bylo do exekučního řádu implementováno novelou č. 286/2009 Sb., s účinností od 1. 11. 2009, kdy hlavním důvodem bylo posílení rozhodovací pravomoci exekutora v rámci exekučního řízení ve smyslu dalších systémových změn zavedených citovanou novelou. Před účinností zmíněné novely mohl totiž exekuční soud daleko častěji zasahovat do průběhu exekučního řízení.

Exekutor rozhoduje téměř výhradně prostřednictvím usnesení, které by mělo obsahovat náležitosti podle § 169 o. s. ř., tedy zejména označení soudního exekutora a účastníků řízení, výrok, odůvodnění a poučení o opravném prostředku, datum a místo vydání. Ve smyslu odst. 2 citovaného ustanovení však odůvodnění nemusí obsahovat usnesení, kterým bylo rozhodnuto nikoli ve věci samé, připouští-li to povaha této věci a je-li z obsahu spisu zřejmé, na základě jakých skutečností bylo rozhodnuto; v tomto případě se ve výroku usnesení uvedou zákonná ustanovení, jichž bylo použito, a důvod rozhodnutí. Odůvodnění je však obligatorní náležitostí usnesení v situaci, kdy je rozhodováno ve věci samé podle § 157 odst. 2 o. s. ř.¹³

Specifickým typem rozhodnutí, který je však pro exekuční řízení zřejmě nejpodstatnějším, je exekuční příkaz, kterým se podle § 47 exekučního řádu výlučně rozhoduje o konkrétním způsobu provedení exekuce (s výjimkou usnesení o změně

¹² KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 142.

¹³ Tamtéž, s. 517, 518.

plátce mzdy). Rovněž o nákladech exekuce v průběhu exekučního řízení je rozhodováno exekutorem zvláštním typem rozhodnutí – příkazem k úhradě nákladů exekuce.

V případě pověření exekutora exekučním soudem k vedení exekuce tedy exekutor po vyhodnocení majetkové situace povinného rozhoduje prostřednictvím exekučních příkazů o provedení exekuce, současně za podmínek podle § 54 a § 55 exekučního řádu rozhoduje o odkladu, resp. zastavení exekuce, o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu podle § 68 exekučního řádu, o procesním nástupnictví podle § 107 a § 107a o. s. ř. (§ 36 odst. 5 exekučního řádu) nebo například o udělení pořádkové pokuty podle § 53 o. s. ř.¹⁴

Stejně jako soud ve věcech výkonu rozhodnutí (§ 253 odst. 2 o. s. ř.) rozhoduje i soudní exekutor v rámci exekuce zásadně bez jednání, výjimky stanoví zákon přímo. Jak je patrné z komentářové literatury: „*je-li cílem exekučního řízení vymoci splnění povinnosti uložené exekučním titulem, který již nelze věcně přezkoumávat, nařizování jednání by exekuční řízení nadbytečně zatěžovalo.*“¹⁵ Co se týká výjimek, těmi jsou většinou úkony spojené s prováděním dražeb, tedy například k dražbě movité či nemovité věci musí být vždy nařízeno jednání, pokud nejsou prováděny elektronicky; u dražby závodu pak musí být jednání nařízeno vždy. Obdobně je tomu i u rozvrhu rozdělované podstaty (§ 336q a § 337 o. s. ř.; § 338zb o. s. ř.)

Někteří autoři označují soudního exekutora a exekuční soud v rámci exekučního řízení jako „jedno tělo“.¹⁶ Tomu je uzpůsobena i skutečnost, že v případě, kdy je účastníkům řízení k nějakému podání stanovena ať již zákonná nebo soudcovská lhůta, není nezbytně nutné, aby ve stanovené lhůtě bylo podání doručeno soudnímu exekutorovi, když postačí doručení exekučnímu soudu, který podání bezodkladně zašle exekutorovi. Je však nutné podotknout, že takto lhůta nezůstane zachována v případě zaslání podání k rukám jiného než exekučního soudu nebo jiného soudního exekutora.

Rovněž je nutné uvést, že exekuční řád v určitých případech stanovuje, že rozhodnutí stejného druhu může vydat jak soudní exekutor, tak i exekuční soud. Například v případě řízení o návrhu na zastavení exekuce podle § 55 exekučního řádu rozhoduje o zastavení exekuce nejprve exekutor a až v situaci, kdy exekutor není oprávněn rozhodovat (typicky v případě nesouhlasu oprávněného se zastavením exekuce), postupuje věc k rozhodnutí exekučnímu soudu. Odborná literatura uvádí, že pokud by návrh na zastavení exekuce byl doručen přímo exekučnímu soudu a nikoliv exekutorovi, není vadou, pokud soud rozhodne přímo, aniž by návrh postupoval k dalšímu postupu soudnímu exekutorovi, neboť soud má ve smyslu § 55 odst. 5 exekučního řádu právo rozhodnout o zastavení exekuce i bez návrhu.¹⁷ V případě,

¹⁴ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 517.

¹⁵ Tamtéž, s. 518.

¹⁶ SVOBODA, K. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 480, 481.

¹⁷ Tamtéž, s. 482, 483.

kdy nedochází na povinném ke zjevné nespravedlnosti, lze exekučním soudům více než doporučit, aby v případech, kdy je jim doručeno podání týkající se exekučního řízení, jako například návrh na zastavení nebo návrh na odklad exekuce, toto postoupily soudnímu exekutorovi k vyřízení, když postačí zcela neformální přepis, neboť podle platné právní úpravy je to exekutor, kdo by měl o těchto podáních rozhodovat přednostně.

V případě, že by si však exekuční soud na sebe atrahoval pravomoc k rozhodnutí, které je podle zákona delegováno na soudního exekutora, lze v takovém jednání spatřovat procesní vadu, jako by rozhodnutí vydal věcně nepříslušný soud. Nicméně, i přes tuto skutečnost, pokud se rozhodnutí stane pravomocným, jsou účastníci řízení i soudní exekutor takovým rozhodnutím vázáni.¹⁸

Pokud by však takové rozhodnutí bylo napadeno opravným prostředkem, měl by odvolací soud napadené rozhodnutí zrušit a vrátit k novému rozhodnutí soudnímu exekutorovi, nikoliv exekučnímu soudu (NS 20 Cdo 1914/2016).

Jak bylo uvedeno již výše, obdobně jako soudní exekutor i exekuční soud v exekučním řízení rozhoduje většinou bez jednání (§ 253 odst. 2 o. s. ř.). V rámci exekučního řízení soud rozhoduje vždy usnesením, přičemž pro soud neplatí žádné výjimky jako pro soudního exekutora (exekuční příkaz, příkaz k úhradě nákladů exekuce).

Lze tedy shrnout, že exekutor rozhoduje v rámci exekučního řízení vždy, pokud není rozhodovací pravomoc svěřena výslovně soudu.

2.4 Specifika exekučního řízení oproti nalézacímu řízení

Oproti klasickému civilnímu řízení při rozhodování v rámci exekučního řízení platí celá řada zvláštností, které jsou primárně upraveny v § 254 o. s. ř., resp. § 35 exekučního řádu.

Předně je nutné uvést, že exekuční řízení nelze přerušit ve smyslu § 109 a § 110 o. s. ř., neboť v rámci tohoto typu řízení se lze „přerušit řízení“ domoci podáním návrhu na odklad exekuce podle § 54 exekučního řádu, a to ve smyslu § 35 odst. 5 exekučního řádu, který však stanovuje výjimku, kdy řízení se ze zákona přerušuje z důvodů uvedených v exekučním řádu nebo zvláštním právním předpisu.

Tedy i v případech, kdy by klasické sporné řízení bylo nutné přerušit (např. za situace, kdy účastník řízení zemřel po podání návrhu a není skončeno dědické řízení), exekuční řízení se zásadně nepřerušuje, případně je možné ustanovit opatrovníka neznámým dědicům zůstavitele nebo pokračovat se správcem pozůstalosti, pokud byl ustanoven.

¹⁸ SVOBODA, K. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 483.

Závažným důvodem pro přerušení exekučního řízení je situace, kdy je podán návrh na zastavení exekuce vedené na základě rozhodčího nálezu. Podá-li povinný návrh podle § 35 odst. 1 rozhodčího řádu, exekutor řízení přeruší a vyzve jej, aby do třiceti dnů podal u příslušného soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu. Nepodá-li povinný návrh ve stanovené lhůtě, exekutor v provádění exekuce pokračuje. Judikatura však dovodila, že i když řízení podle § 35 rozhodčího řádu slouží, mimo jiné, k odstranění vadného rozhodčího nálezu, v případech, kdy byl nález vydán subjektem, který k tomu vůbec neměl pravomoc (např. kvůli neexistující či neplatné rozhodčí doložce), je namístež exekuci zastavit i bez předchozího rozhodnutí o zrušení nálezu a bez nutnosti řízení přerušovat (IV. ÚS 1380/15, NS 31 Cdo 1945/2010).

K automatickému přerušení exekučního řízení dochází také tehdy, když více exekucí současně zasahuje do téhož majetku povinného. Nezastaví se však celé exekuční řízení, ale pouze ten způsob provedení exekuce, který má ve vztahu k danému majetku horší pořadí. Přerušení se tedy týká jen kolidujícího exekučního způsobu vedeného na stejnou věc, majetkovou hodnotu či příjem povinného.

Zákaz přerušení exekuce je třeba vykládat tak, že pokud se zákaz přerušení vztahuje na „řízení“ (jako celek), tím spíše se uplatňuje ve všech jeho jednotlivých fázích, včetně rozhodování o nákladech řízení (včetně řízení odvolacího), a to přesto, že již byla exekuce skončena (NS 20 Cdo 417/2016). Exekuci není možné přerušit ani v případě, že probíhá opoziční nebo impugnační spor, jehož věcný výsledek může být ovlivněn skutkovými okolnostmi, které mají být zjištěny v souvisejícím řízení (NS 20 Cdo 5739/2016).

Při souběhu exekučního a insolvenčního řízení se samotné exekuční řízení nepřerušuje, avšak exekuci, která by zasahovala do majetku náležejícího dlužníkovi (povinnému), stejně jako do jiného majetku spadajícího do majetkové podstaty, lze sice nařídit nebo zahájit, avšak nelze ji provést. Výjimku představují pohledávky za majetkovou podstatou podle § 168 insolvenčního zákona, a pohledávky jim postavené na roveň (§ 169 insolvenčního zákona). U těchto pohledávek je možné exekuci vůči majetku dlužníka náležejícímu do majetkové podstaty provádět nebo v ní pokračovat, a to na základě rozhodnutí insolvenčního soudu vydaného podle § 203 odst. 5 insolvenčního zákona a v mezích omezení, která toto rozhodnutí stanoví [§ 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona]. Nedotčen však zůstává zákaz zahájení exekuce vůči majetku spadajícímu do majetkové podstaty po rozhodnutí o úpadku a po celou dobu trvání účinků tohoto rozhodnutí (§ 136 a § 140e insolvenčního zákona).¹⁹

Obdobně je vyloučeno podat návrh na obnovu exekučního řízení (§ 35 odst. 5 exekučního řádu).

¹⁹ SVOBODA, K. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 206, 207.

Podle § 58 o. s. ř. soud promine zmeškání lhůty, jestliže účastník nebo jeho zástupce ji zmeškal z omluvitelného důvodu, a byl proto vyloučen z úkonu, který mu přísluší. Návrh je třeba podat do patnácti dnů po odpadnutí překážky a je s ním třeba spojit i zmeškaný úkon. Pro exekuční řízení však platí zvláštní úprava obsažená v § 35 odst. 5 exekučního řádu, který explicitně stanovuje, že v rámci exekučního řízení nelze prominout zmeškání lhůty. Je tomu tak primárně proto, že v exekučním řízení platí zásada zákazu navrácení v předešlý stav (§ 57 exekučního řádu). Umožnění prominutí zmeškání lhůty by mohlo ohrozit práva účastníků i třetích osob, která v exekuci nabyli v dobré víře, zejména s ohledem na právní účinky úkonů soudního exekutora a jeho pravomocných rozhodnutí (např. nabytí vlastnictví vydražitelem či rozvrhové uspokojení věřitelů). Pokud by však i přes tento výslovný zákaz k prominutí zmeškání lhůty došlo, typicky u odvolání, odvolací soud není takovým rozhodnutím vázán a odvolání jako opožděné odmítne podle § 218a o. s. ř.²⁰

Výjimka z tohoto zákazu je možná jen tehdy, stanoví-li ji zvláštní právní předpis. Takovou úpravu obsahoval například § 4 zákona č. 191/2020 Sb., přijatého v souvislosti s pandemií COVID-19. Ani tento předpis však neumožňoval prominutí zmeškání automaticky – žadatel musel tvrdit a doložit, že mu mimořádná opatření provedení úkonu fakticky znemožnila nebo zásadním způsobem ztížila. Byl tedy povinen uvést a osvědčit konkrétní okolnosti svědčící o tom, že dopady mimořádných opatření zásadně omezily jeho procesní možnosti (KS Praha 55 A 43/2020-46).²¹

Pro soudce navyklé na standardní průběh civilního řízení sporného je zásadní, že v rámci exekučního řízení se neuplatňuje princip koncentrace řízení ve smyslu § 118b a § 119a o. s. ř. Naopak, poučovací povinnost soudu v exekučním řízení je zachována, a to vůči všem, jichž se vykonávací řízení týká; tato povinnost vyplývá analogicky z § 5 o. s. ř. Oproti nalézacímu řízení však má širší osobní rozsah – nezahrnuje pouze účastníky řízení, ale i další osoby, do jejichž práv může být exekucí zasaženo, případně osoby, které v exekuci uplatňují svá práva. Tato poučovací povinnost tak odráží princip ochrany třetích osob. Pro její splnění není rozhodné, zda je adresát poučení zastoupen, či nikoliv. Stejně jako při aplikaci § 5 o. s. ř. soud poskytuje poučení podle konkrétních okolností případu, je-li to nezbytné k ochraně práv dané osoby, která by jinak mohla utrpět újmu, např. v důsledku procesní pasivity.²²

Závěrem této části je nutné uvést, že exekuční řízení je podle § 11 odst. 4 písm. g) zákona o soudních poplatcích kompletně osvobozeno od povinnosti hradit soudní poplatek.

²⁰ SVOBODA, K. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, § 254, marg. č. 11.

²¹ SVOBODA, K. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 207.

²² SVOBODA, K. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2024, § 254, marg. č. 11.

2.5 Odvolací řízení v rámci exekučního řízení

Odvolání představuje základní řádný opravný prostředek proti usnesením soudního exekutora (i soudu), a lze je tedy označit za ústřední mechanismus kontroly jeho rozhodovací činnosti. Exekuční řád v § 55c stanovuje vlastní úpravu odvolání, avšak tato úprava je neoddělitelně provázána se subsidiárním použitím občanského soudního řádu, zejména jeho ustanoveními § 201 až 226, které se použijí přiměřeně (§ 52 odst. 1 exekučního řádu). Je nutné zdůraznit, že § 55c exekučního řádu se vztahuje pouze na odvolání podaná proti rozhodnutí soudního exekutora, nikoliv však u odvolání do usnesení exekučního soudu, kdy se aplikuje právě citovaný § 52 odst. 1 exekučního řádu, nicméně *de facto* s totožným výsledkem.²³

Odvolání je přípustné proti všem rozhodnutím soudního exekutora i exekučního soudu, pokud zákon odvolání výslovně nevylučuje. Jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, odvolání není obecně přípustné proti exekučnímu příkazu (§ 47 odst. 5 exekučního řádu) ani rozhodnutí o změně nebo zrušení exekučního příkazu, proti příkazu k úhradě nákladů exekuce, proti kterému jsou jako opravný prostředek přípustné námitky (§ 88 odst. 3 exekučního řádu), a rovněž proti rozhodnutí exekutora o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu (§ 68 odst. 2, 3 exekučního řádu). Dále není odvolání přípustné proti rozhodnutím, která mají převážně procesní charakter a která exekutor nebo exekuční soud v průběhu řízení vydává ve smyslu § 202 o. s. ř. Do této kategorie spadají zejména usnesení upravující postup řízení, dále usnesení, jimiž je účastník vyzván k doplnění nebo opravě podání, je-li neúplné, nesrozumitelné či neurčité (§ 43 odst. 1 o. s. ř.), usnesení o opravě rozhodnutí, pokud se oprava nedotýká jeho výroku, jakož i rozhodnutí o svědečném nebo o nárocích podle § 139 odst. 3 o. s. ř. Odvolání rovněž není přípustné proti rozhodnutí exekutora o uložení zákazu podle § 44a odst. 1 exekučního řádu (§ 44a odst. 2 exekučního řádu). Nepřípustnost odvolání se uplatní i v případech, kdy ji u jednotlivých způsobů provedení exekuce výslovně stanoví občanský soudní řád. Typicky jde o dražební vyhlášku při prodeji movitých věcí (§ 328b odst. 3 o. s. ř.), dražební vyhlášku při prodeji nemovitých věcí (§ 336c odst. 5 o. s. ř.) nebo o rozhodnutí o odmítnutí opožděných či neúplných přihlášek (§ 336f odst. 4 o. s. ř.).²⁴

Kromě objektivní přípustnosti odvolání se v exekučním řízení uplatňuje i přípustnost subjektivní, podle níž odvolání může podat jen ten účastník, kterému rozhodnutí způsobilo újmu odstranitelnou změnou nebo zrušením napadeného rozhodnutí. Subjektivně nepřípustné bude proto odvolání účastníka, jehož návrhu bylo zcela vyhověno, nebo účastníka, který se práva na odvolání vzdal.

²³ SVOBODA, K. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 487.

²⁴ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 521.

O odvolání proti rozhodnutí exekutora rozhoduje krajský soud, v jehož obvodu působí exekuční soud (§ 55c odst. 2 exekučního řádu). Stejný odvolací soud je pak příslušný k rozhodování o odvolání proti rozhodnutí exekučního soudu.

Obecná lhůta k podání odvolání v exekučním řízení je ve standardní délce patnácti dnů ode dne doručení napadeného usnesení, a to k rukám orgánu, který napadené rozhodnutí vydal. Tedy v případě, že usnesení vydal soudní exekutor, podává se odvolání k jeho rukám, pokud by však rozhodnutí vydal exekuční soud, podává se odvolání přímo k exekučnímu soudu. Není však vadou, pokud je odvolání proti rozhodnutí soudního exekutora podáno exekučnímu soudu (§ 55b odst. 4 exekučního řádu). V takovém případě exekuční soud odvolání bez zbytečného odkladu postoupí k vyřízení soudnímu exekutorovi. Lhůta pro podání odvolání je procesní lhůtou, a tedy postačí, pokud je odvolání poslední den lhůty podáno k poštovní přepravě. Samotná lhůta počíná běžet dnem následujícím po dni, v němž účastníku řízení bylo napadené usnesení doručeno. V tomto se tedy vykonávací řízení nikterak neodlišuje od řízení nalézacího.

Díky § 55c odst. 5 exekučního řádu stanovuje, že ustanovení § 201 až 226 o. s. ř. se v exekučním řízení použijí přiměřeně, nicméně § 254 odst. 5 až 8 o. s. ř. zakotvují speciální úpravu, podle které je v odvolání možné uplatňovat nové skutečnosti a důkazy. Odvolací řízení v rámci řízení exekučního je tedy založeno na principu úplné apelace, takže účastníci mohou uvádět nové skutečnosti a důkazy až do rozhodnutí odvolacího soudu.

Dále je nutné rozlišit, zda byl opravný prostředek podán proti rozhodnutí exekučního soudu, nebo proti rozhodnutí soudního exekutora z důvodu, že orgán, proti jehož rozhodnutí bylo podáno odvolání, vystupuje nadále jako soud prvního stupně podle příslušných ustanovení občanského soudního řádu, tedy zkoumá včasnost odvolání (§ 208 o. s. ř.), odstraňuje vady podání (§ 209 o. s. ř.), doručuje opis odvolání dalším účastníkům, pokud to povaha věci vyžaduje (§ 210 o. s. ř.), opatřuje listiny a zprávy relevantní pro rozhodnutí a po uplynutí lhůty předkládá spis odvolacímu soudu (§ 55c odst. 6 exekučního řádu). Exekutor nebo soud je rovněž povinen vyšetřit, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž v případě neodstranitelného nedostatku podmínek řízení odvolací soud řízení zastaví, zatímco u odstranitelných nedostatků věc vrátí k dalšímu řízení.

Specifickou a často využívanou roli v exekučním řízení hraje autoremedura podle § 210a o. s. ř., dle které rozhodnutí vydané podle části šesté může k odvolání změnit přímo soud prvního stupně, pokud odvolání v celém rozsahu vyhoví. Autoremedura tedy zavádí možnost vyhovět odvolání, aniž by bylo nutné věc předkládat odvolacímu soudu. Exekutor nebo exekuční soud však může změnit své napadené usnesení pouze v případě, pokud odvolání v plném rozsahu vyhoví. Autoremedura nepřichází v úvahu při více odvoláních s návrhy, které kolidují, ani tam, kde chce exekutor odvolání vyhovět jen částečně. Možnost autoremedury byla do exekučního

řízení vtělena novelou č. 396/2012 Sb. z důvodu snížení potřeby přezkumu rozhodnutí vydaných v exekučním řízení u odvolacích soudů. K tomuto je nutné zdůraznit, že tento postup je možné využít pouze v řízeních zahájených od 1. 1. 2013,²⁵ což je v praxi často ignorováno.

Rovněž v případě, kdy soudní exekutor rozhodne podle § 55 odst. 2 exekučního řádu o odmítnutí návrhu na zastavení exekuce a proti takovému rozhodnutí je podáno odvolání, neuplatní se devolutivní účinek, ale soudní exekutor usnesení o odmítnutí návrhu na zastavení exekuce zruší a věc předloží k rozhodnutí exekučnímu soudu.

Odvolací soud postupuje při přezkumu napadeného rozhodnutí podle § 212 a násl. o. s. ř., ve smyslu modifikací § 254 o. s. ř., který upravuje specifika odvolání ve vykonávacím řízení. Odvolací soud zpravidla nerozhoduje ve veřejném jednání (§ 214 odst. 2 o. s. ř.), zejména není-li třeba provádět dokazování, je-li odvolání nepřijatelné, opožděné nebo směřuje-li jen proti nákladům řízení. Jednání není třeba nařizovat ani tehdy, rozhodl-li exekutor nebo exekuční soud v souladu se zákonem bez jednání nebo jde-li o rozhodnutí, u nichž je možnost zrušení odvolacím soudem omezena § 254 odst. 7 o. s. ř. V těchto věcech může odvolací soud napadené rozhodnutí změnit nebo potvrdit a sám provádět dokazování tak, aby se minimalizovala potřeba vracet věc k novému pojednání.

Soudní exekutor je účastníkem řízení ve věcech nákladů exekuce a má právo podat proti takovým rozhodnutím odvolání (NS Cjpn 200/2005). Naopak nemůže rozhodovat o nákladech odvolacího řízení, jehož je sám účastníkem, protože by tím došlo k porušení práva na spravedlivý proces (II. ÚS 1014/15). Systém odvolacího řízení v exekučním právu tak vytváří kombinaci rychlé a efektivní kontroly rozhodnutí exekutora (nebo soudu) s uplatněním všech principů zajišťujících ochranu práv účastníků.

Závěrem lze uvést, že vzor předkládací zprávy odvolacímu soudu je součástí přílohy č. 6 k prováděcí vyhlášce. Exekutor předkládá spis postupem podle § 10a a násl. prováděcí vyhlášky. Většina soudních exekutorů dnes vede exekuční spisy v elektronické podobě, a proto je při jejich předkládání soudu nutné, aby exekutor zaslal elektronický spis společně s předkládací zprávou a spisovým přehledem v jednom adresáři, který musí být komprimován. Samotné předání spisu odvolacímu soudu probíhá prostřednictvím elektronické aplikace Budník. Pouze v případě, že tato aplikace není funkční, předkládá exekutor spis alternativně prostřednictvím datové schránky nebo na trvalém datovém médiu, např. na CD. Zásadní je rovněž to, aby spisový přehled byl interaktivní, tedy aby umožňoval přímé otevření jednotlivých dokumentů a doručenek pouhým kliknutím na jejich označení v přehledu. Pokud exekutor spis nepředloží v této předepsané podobě,

²⁵ MOLÁK, S. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2023, s. 551, 552.